

GÖTEBORGS
UNIVERSITET

ATT MANÖVRERA MELLAN MOTSTRIDIGA KRAV

BISTÅNDSHANDLÄGGARE OM LOV OCH PERSONER MED NEDSATT BESLUTSFÖRMÅGA

ANNA DUNÉR OCH GERD GUSTAFSSON

Bakgrund

- LOV (Lagen om valfrihetssystem) från 2008
- Valfrihet och konkurrens antas leda till individanpassad hjälp av hög kvalitet som dessutom är kostnadseffektiv.
- LOV sätter dock den enskildes förmåga att fatta väl grundade beslut på prov
- Kvalitetsskillnader bland utförarna kan innebära risker för potentiellt utsatta äldre som inte kan agera som välinformerade och rationella konsumenter

Syfte

Att studera biståndshandläggares erfarenheter av förutsättningarna för äldre personer med nedsatt beslutsförmåga att göra bra val och ev omval inom hemtjänst med valfrihetssystem enligt LOV. Samt att beskriva och analysera hur biståndshandläggarna hanterar den komplexitet de möter.

Grupper av äldre med nedsatt beslutsförmåga

- Personer med demenssjukdom eller andra kognitiva svårigheter
- Personer med psykisk ohälsa
- Personer med missbruksproblem
- Personer med annan kulturell och språklig bakgrund
- "Multisjuka" äldre

Fördelar med LOV för personer med nedsatt beslutsförmåga

- Mindre utförare som kan ha bättre kontinuitet
- Finns alternativ för dom som inte vill ha kommunen
- Finns möjlighet att byta utförare om det skär sig med en personalgrupp

Risker med LOV för personer med nedsatt beslutsförmåga

- Att de inte kan utnyttja möjligheten att göra informerade val av utförare
- Att de får ett sämre alternativ
- Att de inte kan klaga om de inte får den hjälp de ska ha
- Att biståndshandläggarna får lägga en massa tid på att kontrollera utförarna

Dilemman för biståndshandläggarna

Balansen mellan att vara objektiv och opartisk men också ge stöd och vägledning till potentiellt utsatta äldre personer

Behandla alla lika trots olika behov eller behandla olika utifrån individuella förutsättningar

Fyra strategier

- Lyssna till de anhöriga
- Stötta de äldre att göra självständiga val
- Använda icke-vals-alternativet
- Ge vägledning eller välja för den äldre personen

Lyssna till de anhöriga

De vet vad personen hade velat ha, jag måste förutsätta att om de anhöriga ägnar en massa tid åt den äldre så vill de väl. Annars hade dom inte gjort det, för det är väldigt krävande att vara familj till en demenssjuk person.

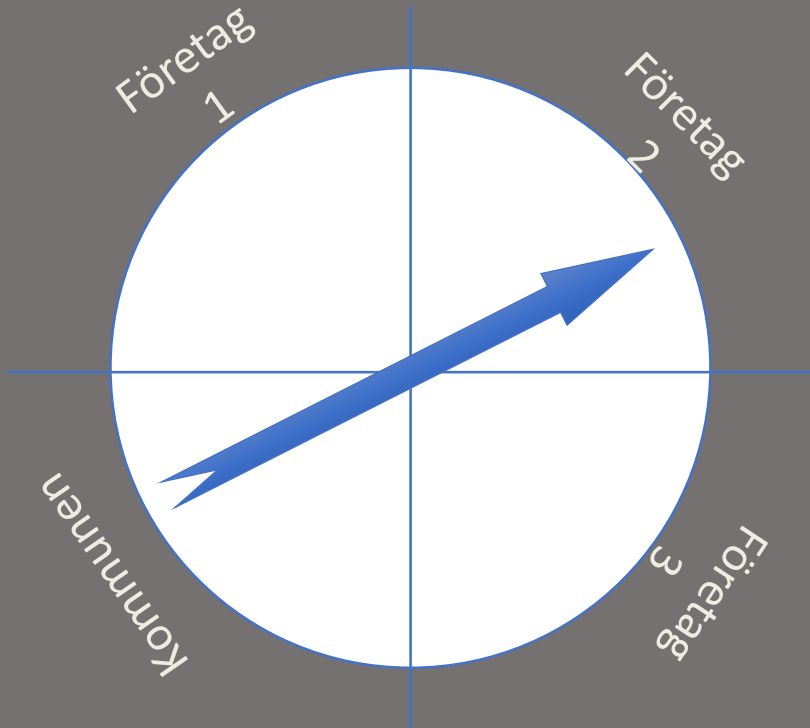

Stötta den äldre att göra
ett självständigt val

*...att anpassa informationen till de
svårigheter brukaren har, eller
förmågor. Vi ska ju tänka
salutogent. Man kan alltid få en
person att känna sig delaktig,
oavsett hur sjuk den är.*

Använda icke-vals-alternativet

Vi har ju fortfarande ett "icke-vals-alternativ" så är det ju.

Oavsett om du väljer företag a eller företag b är ju alla godkända.

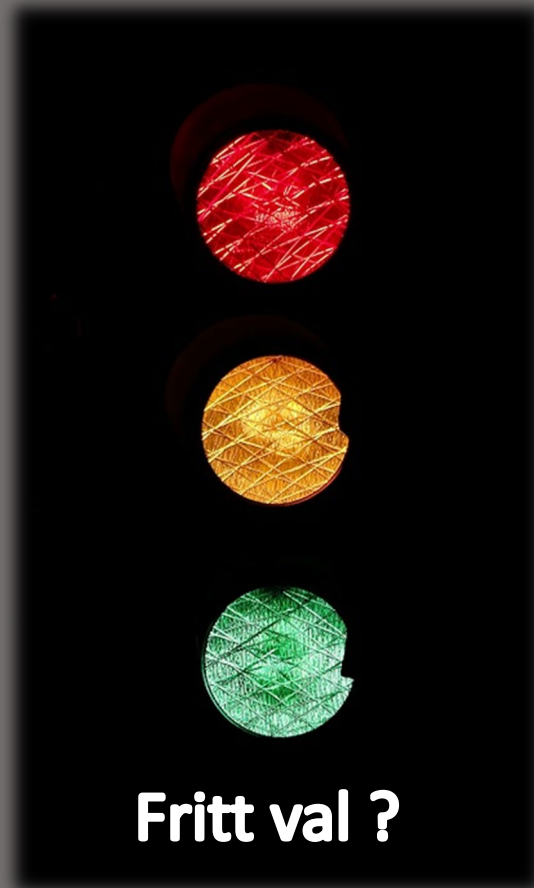
Om du vet att något företag inte är så bra så hoppas man att dom inte väljer det. Det är svårt, men jag kan inget göra. Det blir ett etiskt dilemma, att vara tyst kring nåt som kanske inte är det bästa valet.

Själv bedöma vilket alternativ som är bäst

- *I de här situationerna har jag fått välja och jag har inte alltid valt kommunen (icke-valsalternativet). Jag har ibland valt en privat utförare, utifrån mitt eget omdöme av vad som skulle passa den här personen bäst.*
- *Självklart, om du har lång erfarenhet som biståndshandläggare eller om du har den tryggheten så att du kan rättfärdiga att du helt bortser från hela valfriheten för personen för att du ser att vi når målet bättre så här...*

Valfrihet för vem?

- Konkurrens satt ur spel
- Omfattande kontrollsystem och detaljstyrning riskerar utarma omsorgen och sluka resurser
- Kan leda till ökad ojämlikhet om inte alla har samma förutsättningar att göra bra val och eventuellt omval

Olika logiker

- Marknadslogik
- Förvaltningslogik
- Omsorgslogik

Utvecklingsmöjligheter

Överväga om lov är en lämplig policy
men annars...

- Ta fram skriftlig information på "lättläst" och andra språk
- Utveckla och testa (bildbaserade) kommunikationshjälpmedel
- Kompetensutveckling kring att kommunicera med personer som lever med demenssjukdom

Samtalsmatta som beslutsstöd

Projektet handlar om att stödja delaktighet och inflytande vid val och beslutsfattande i hemtjänsten för äldre personer som lever med lätt till måttlig demenssjukdom.

SamtalsMatta (TalkingMats®) är ett bildbaserat kommunikationshjälpmedel , utvecklat i Skottland, som kan användas som beslutsstöd.

Vi har utvecklat SM utifrån IBIC/ ICF, för att testas vid behovsbedömnings- samt genomförandesamtal i hemtjänsten.

GÖTEBORGS
UNIVERSITET

Tack för att ni lyssnat!